

A young child with dark hair and eyes is looking directly at the camera. The child is positioned behind a dark tray filled with many small, lit candles. The scene is dimly lit, with a strong blue light source in the background, creating a soft glow on the child's face and the candles. The overall mood is contemplative and hopeful.

KWETSBAAR

EN

HOOPVOL

Definitief beleidsplan

van het bisdom Groningen-Leeuwarden

voor de periode 2011-2020

vastgesteld na de consultatieronde in 2011

Inhoud

Woord vooraf	4
I. Inleiding	6
1. Gespreksnotitie (2009) en reacties	6
2. Kwetsbare Kerk anno 2010: religieuze onzekerheid en openheid	7
3. Kwetsbare Kerk in bisdom Groningen-Leeuwarden anno 2010	8
II. Bisdom Groningen-Leeuwarden in 2011-2020	10
1. Missie	10
2. Werkvelden:	10
- Liturgie	10
- Kerkopbouw	11
- Catechese	13
- Diaconie	14
- Jongerenwerk	16
- Studenten	17
- Priesterreligieuzen	17
- KIAD	17
- Welzijn pastorale beroepskrachten	18
- Financiën	19
- Communicatie	20
3. Prioriteiten	21
III. Nieuwe organisatiestructuur	22
1. Samenvoegen van parochies	22
2. Organisatiestructuur bisdom	25
3. Organisatiestructuur per nieuwe parochie	27
4. Communicatie en begeleiding per nieuwe parochie	29
5. Fasering	30
Bijlage: Nieuwe parochies (totaal 19)	31

Woord vooraf

Voor de komende tien jaar staat de Kerk van het Noorden voor grote uitdagingen, zowel inhoudelijk als organisatorisch. In dit beleidsplan worden de contouren daarvan aangegeven. De huidige organisatiestructuur is niet toekomstbestendig. Daarom heb ik, na een consultatieronde langs alle samenwerkingsverbanden van parochies in ons bisdom in het eerste half jaar van 2011, besloten om toe te werken naar grote vitale parochies. Hieronder zet ik in hoofdlijnen mijn besluit uiteen, in hoofdstuk III staat een uitvoeriger weergave.

Ik heb gekozen voor één bestuursmodel – namelijk de (gefuseerde) parochie – en heb besloten om voor de samenvoeging verschillende ‘startmomenten’ toe te staan, vanaf heden tot uiterlijk eind 2015, waarbij per samenwerkingsverband maximaal twee jaar intensieve begeleiding vanuit het bisdom beschikbaar is.

Samenwerkingsverbanden die direct starten met de daadwerkelijke samenvoeging kunnen al op 1 januari 2013 een gefuseerde parochie vormen. Samenwerkingsverbanden die pas eind 2015 met het fusieproces starten, dienen uiterlijk op 31 december 2017 één parochie gevormd te hebben. Ik hoop dat zoveel mogelijk parochies direct beginnen met het fusieproces, want dat komt de eenheid in het bisdom ten goede en maakt efficiënter werken mogelijk.

Deze samenvoeging van parochies leidt uiterlijk in 2017 tot 19 nieuwe parochies in ons bisdom, 10 in het vicariaat Groningen-Drenthe en 9 in het vicariaat Friesland-Noordoostpolder. Voor een overzicht van de nieuwe parochies: zie bijlage op pagina 31.

In de periode 2012-2015 dient, zolang de fusie nog niet in gang gezet is, de samenwerking tussen de parochies in een samenwerkingsverband aan de volgende **voorwaarden** te voldoen:

1. er is een door de bisschop goedgekeurde samenwerkingsovereenkomst tussen de betrokken parochies die een nieuwe parochie gaan vormen;
2. er is een stuurgroep met de pastoor/priester en één of twee bestuursleden van elke parochie in het samenwerkingsverband;
3. de samenwerking wordt, op basis van de samenwerkingsovereenkomst, verder ontwikkeld en geïntensiveerd ‘van onderop’;
4. er is een gezamenlijk pastoraal beleidsplan voor de samenwerkende parochies, met een jaarlijks pastoraal actieplan en een jaarlijks verslag, waaruit tevens blijkt welke vorderingen er zijn gemaakt in de samenwerking;
5. er is een sluitende meerjarenbegroting en een financieel jaarverslag van elke parochie in het samenwerkingsverband, waaruit tevens blijkt welke vorderingen er zijn gemaakt in de samenwerking;
6. de financiële systematiek van de parochies in het samenwerkingsverband wordt geharmoniseerd (begrotingen, vermogens/voorzieningen, jaarrekeningen).

Bovengenoemde (tijdelijke) samenwerking tussen parochies mag in de samenwerkingsovereenkomst ook aangeduid worden als een federatie met een federatiebestuur. Alle samenwerkingsovereenkomsten behoeven mijn instemming.

Op het moment dat de parochies in een samenwerkingsverband het samenvoegingsproces daadwerkelijk starten, dus overgaan van de fase van steeds nauwere samenwerking naar de uiteindelijke fusie, wordt er een projectgroep in dat samenwerkingsverband opgericht, die met ondersteuning vanuit het bisdom de samenvoeging binnen maximaal twee jaar gestalte gaat geven.

Ik realiseer mij terdege dat het proces dat nu wordt opgestart, een grote inzet vraagt van iedereen die zich bij onze geloofsgemeenschap betrokken voelt. In zekere zin moeten wij met minder mensen en middelen meer realiseren. Het komt nu aan op fundamenteel vertrouwen, op de Heer en in elkaar.

Ik roep alle betrokkenen op om met een dienstbare opstelling en onderling vertrouwen samen te werken aan inhoudelijke vitalisering en bestuurlijke reorganisatie van de Kerk van het Noorden.

Wij kunnen dit doen vanuit de geloofsovertuiging dat de levende Christus bij ons is en door ons handelen zichtbaar wil worden.

Mgr. Dr. G.J.N. De Korte
Bisschop van Groningen-Leeuwarden

Groningen, 26 november 2011

I. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst teruggeblikt op het proces dat doorlopen is vanaf de vaststelling van de Gespreksnotitie *Kwetsbaar maar hoopvol* in het voorjaar van 2009. Daarna zal de kwetsbaarheid van de Kerk¹ aan de orde komen, toegespitst op het bisdom Groningen-Leeuwarden, waarbij de noodzaak van een bestuurlijke reorganisatie duidelijk zal worden. Ondanks die kwetsbaarheid mogen we hoopvol zijn over de mogelijkheden om het beleid met betrekking tot de verschillende werkvelden – zie hoofdstuk II – tot uitvoering te brengen. De bisschop en het bisdombestuur zijn ervan overtuigd dat dit beleid alleen kan slagen als binnen enkele jaren een bestuurlijke reorganisatie wordt doorgevoerd. Die bestuurlijke reorganisatie wordt in hoofdstuk III verder uitgewerkt en toegelicht.

1. Gespreksnotitie (2009) en reacties

Op 3 april 2009 heeft het bisdombestuur de Gespreksnotitie *Kwetsbaar maar hoopvol* vastgesteld. Deze Gespreksnotitie is in het najaar van 2009 besproken door de verschillende gremia in ons bisdom, met name de pastoresconferenties, de regionaden, het katholiek maatschappelijk activeringswerk KIMAN en de parochiebesturen.

Maar liefst 55 gremia hebben inhoudelijk gereageerd, totaal circa 150 bladzijden. Deze collectieve reacties waren verschillend van karakter: van heel praktische voorstellen tot theologische en sociologische opmerkingen.

In de periode december 2009 tot februari 2010 hebben individuele katholieken in het bisdom de gelegenheid gehad om te reageren. Van die gelegenheid hebben zo'n 20 mensen gebruik gemaakt, totaal ongeveer 40 bladzijden.

Uit alle reacties blijkt grote waardering voor het feit dat de verschillende gremia en de individuele katholieken betrokken zijn bij het beleid in ons bisdom voor de jaren 2010-2020. In de collectieve en individuele reacties is vrij-uit gesproken, waar het bestuur van het bisdom verheugd over is. De reacties geven een goed beeld van wat er leeft in het bisdom en in de Kerk.

Over het algemeen zijn de respondenten positief over de Kerk. Gesteld wordt dat de Kerk veel te bieden heeft, zowel voor mensen persoonlijk als sociaal. De Kerk versterkt de relatie met God, brengt mensen in aanraking met het evangelie en is belangrijk op scharniermomenten in het leven. De Kerk biedt waarden en normen, geloof, hoop en liefde. Ook geeft ze geborgenheid en een plek om tot rust te komen. De Kerk biedt gemeenschap en heeft oog voor de noden dichtbij en veraf.

---

¹ De Kerk kent vele dimensies. Zij heeft een goddelijke en menselijke dimensie, een mystieke en institutionele, een transcendente en historische dimensie. Het woord Kerk is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord 'kyriake', dat betekent: 'toebehorend aan de Heer'. Ten diepste wordt de Kerk daarom gevormd door mensen die verzameld zijn rond Jezus Christus als hun Heer.

Met de Kerk als instituut wordt de rooms-katholieke kerk bedoeld, de wereldkerk, die een traditie kent van tweeduizend jaar. De Kerk is wereldwijd opgedeeld in bisdommen. Elk bisdom bestaat uit parochies. De Kerk wordt concreet door het handelen van gelovige mensen: gewijde bedienaren (paus, bisschoppen, priesters, diakens) en christengelovigen-leken (zoals pastoraal werkers, catechisten, vrijwilligers en parochianen).

Daarnaast uiten de respondenten grote zorgen over de toekomst van de Kerk. Zorgen over de krimp (minder priesters, minder vieringen, minder kerkgangers, minder parochianen, minder inkomsten), het moeizame betrekken van jongeren bij de Kerk, en zorgen over het vinden van geschikte bestuurders. Mensen zien in dat er gereorganiseerd moet worden en dat kerksluitingen niet uitgesloten kunnen worden. In algemene zin pleiten de respondenten voor het beperken van het aantal prioriteiten in het beleidsplan van het bisdom.

Verder komt een aantal thema's veelvuldig aan bod: de waarde die gehecht wordt aan communievieringen, mogelijkheden op gebied van oecumene, de positie van de pastoraal werker, ethische kwesties (abortus, euthanasie, homoseksualiteit, anticonceptie), en de spanning tussen de leer van de Kerk en het alledaagse leven. Deze thema's overstijgen voor een belangrijk deel het bisdom. Het gaat meestal om beleid van de Nederlandse kerkprovincie of om de regels en leer van de wereldkerk.

De Gespreksnotitie *Kwetsbaar maar hoopvol* en de collectieve en individuele reacties daarop hebben als basis gediend voor de beleidsvisie in dit beleidsplan.

2. Kwetsbare Kerk anno 2010: religieuze onzekerheid en openheid

De Kerk heeft het moeilijk in de huidige maatschappelijke context. Het christelijk geloof verdwijnt steeds meer naar de achtergrond. Steeds minder sectoren van de samenleving zijn direct verbonden met het christelijk geloof. Het aantal kerkgangers neemt af. De Kerk is een omgekeerde piramide: veel ouderen, weinig jongeren. De volkskerk is een minderheidskerk geworden. De kwestie van het seksueel misbruik, dat met name in de jaren tussen 1945 en 1980 heeft plaatsgevonden in internaten, laat diepe sporen na. Velen zijn hierdoor geschokt.

Er is een groeiende kloof tussen de officiële leer van de Kerk en het geloof van de leden. Er is veel onzekerheid rond geloven. Het agnosticisme en het 'ietsisme' vinden veel aanhang. Het religieuze en levensbeschouwelijke landschap is verbrokken.

Waar aan de ene kant sprake is van afname van betrokkenheid, groeit die elders. Kloosterbezoek, pelgrimstochten, Lourdes- en Romereizen, processies en katholieke wereldjongerendagen: het zijn populaire activiteiten, met soms een grote uitstraling. Ook boeken over spiritualiteit en allerlei workshops en cursussen mogen zich verheugen in een grote belangstelling. Mensen verlangen naar een visie waardoor ze geïnspireerd raken. Ze willen hun geloofservaringen delen en kunnen daarvoor vaak moeilijk woorden en vormen vinden.

De Kerk is nog steeds een vindplaats van spiritualiteit en zingeving. Ze heeft veel te bieden en is dan ook niet alleen kwetsbaar, maar stemt ook hoopvol. Ze kan mensen zicht geven op sporen van God in de alledaagse werkelijkheid. De Kerk kan gemeenschap en samenhang bieden. Ze kan mensen het evangelie laten ontdekken als een actuele blijde boodschap. Daarvoor staan verschillende middelen ter beschikking: vieringen, ontmoetingen, geloofsverhalen vertellen, liederen zingen, armenzorg, 'profetisch' spreken over maatschappelijke ontwikkelingen.

De Kerk biedt ook: geloof, hoop, liefde, waarden en normen, sacramenten die de relatie met God onderhouden en versterken, geborgenheid, een plek om tot rust te komen, rituelen, zinging aan het leven, acceptatie van de dood, troost, inspiratie, spiritualiteit.

De Kerk heeft het moeilijk met het vinden van de juiste aansluiting bij de vragen en verlangens van mensen in de hedendaagse samenleving en versterkt daardoor de eigen kwetsbaarheid. Dit vraagt ook om zelfreflectie en bezinning op het eigen handelen van de Kerk. De centrale vraag daarbij is: hoe kan de Kerk door te participeren in de huidige samenleving mensen van dienst zijn met het evangelie van de Heer? In plaats van 'weg te drijven' naar de rand van de samenleving, zou de Kerk – vanuit de katholieke sociale leer en ten behoeve van een goede samenleving (*bonum commune*) – er juist middenin moeten staan.

3. Kwetsbare Kerk in bisdom Groningen-Leeuwarden anno 2010

De vitaliteit van parochies staat onder druk. Vitaliteit heeft betrekking op het aantal katholieken, het aantal vrijwilligers, het aantal kerkgangers, de deelname aan sacramenten, het functioneren van de parochiebesturen en de pastorale teams, maar ook op de situatie rond gebouwen en financiën. Het gaat erom dat de parochies in staat zijn om de blijde boodschap van Jezus Christus toegankelijk te maken en te houden voor alle parochianen. In een vitale parochie is er grote betrokkenheid bij en wordt op een kwalitatief goede wijze invulling gegeven aan liturgie, diaconie, catechese, kerkopbouw en jongerenwerk. Die grote betrokkenheid heeft betrekking op de overtuiging waarmee mensen actief zijn, blijkend uit onder meer participatie en nieuwe initiatieven.

Dat die vitaliteit onder druk staat, blijkt ook uit het Kaski-onderzoek *Verkenning voor een vitale parochiestructuur in het bisdom Groningen-Leeuwarden* (rapport-nummer 606, september 2010). Daarin is de vitaliteit gemeten aan de hand van het draagvlak (aantal katholieken, participatie door kerkgang en deelname aan sacramenten/rites de passage, aantal vrijwilligers) en de financiële draagkracht. Het bisdom heeft het Kaski een prognose laten maken van het draagvlak en de draagkracht van alle 81 parochies in het jaar 2020. De prognose is gebaseerd op de statistiekcijfers van het Kaski, bevolkingsprognoses van de burgerlijke gemeenten en de verwachte onderhoudskosten van de kerkgebouwen, zoals vastgelegd in Meerjaren Onderhouds-Plannen (MOP's). Het Kaski-rapport is per parochie beschikbaar gesteld.

De prognose geeft voor 2020 als uitkomst een beeld van voortgaande ontkerkelijking in het bisdom Groningen-Leeuwarden. In de eerste plaats zal het aantal katholieken afnemen met 20% tot circa 89.000.

Het aantal kerkgangers zal naar verwachting sterker dalen, van 9.900 nu naar 5.400 in 2020 (een afname van ruim 40%). Dit betekent ook dat er rekening mee gehouden dient te worden dat in 35 van de 81 huidige parochies de kerkgang onder de 50 bezoekers zal dalen.

Ook het aantal doopsels, eerste communies, vormsels en kerkelijke huwelijken geeft een soortgelijke daling te zien, met 40 tot 50%. Alleen het aantal kerkelijke uitvaarten daalt wat minder sterk.

Tot slot is ook gekeken naar het aantal vrijwilligers in de parochies. Dit zullen er naar verwachting in 2020 7.800 zijn, tegen 11.400 nu (een afname van 30%).

De ontwikkeling van de financiële situatie in de parochies past eveneens in het beeld van ontkerkelijking. In 2020 zullen nog maar 25 van de 81 parochies een sluitend of positief saldo kunnen laten zien. Hierbij is al een vermindering van de personeelslasten met 20% meegenomen, aansluitend bij de afname van het aantal parochianen en de geringere participatie. Daarbij speelt dat de kerkbijdragen door een energieke uitvoering van de Actie Kerkbalans min of meer op peil kunnen blijven, maar de onderhoudskosten van de gebouwen gaan sterk stijgen, rekening houdend met de bestaande Meerjaren Onderhouds-Plannen. De financiële situatie is met name slecht in de kleinere parochies.

Omdat ruim tweederde van de parochies in 2020 een negatieve exploitatie zal hebben, zijn er uiteraard ook gevolgen voor de vermogensposities van de parochies. Bij ongewijzigd beleid dreigen met name in de regio's Groningen, Noordoost-Friesland en Drenthe de reserves van de parochies voor een groot deel op te drogen.

Samengevat ziet het financiële plaatje in 2020 er volgens de prognose als volgt uit:

Regio (huidig aantal parochies)	met sluitende of positieve exploitatie	negatieve exploitatie
Groningen (15)	5	10
NO-Friesland (22)	5	17
ZW-Friesland (19)	5	14
Drenthe (25)	10	15

Regio (huidig aantal parochies)	met positief vermogen	geen of negatief vermogen
Groningen (15)	6	9
NO-Friesland (22)	13	9
ZW-Friesland (19)	12	7
Drenthe (25)	11	14

Behalve deze Kaski-cijfers zien we in de praktijk dat het steeds moeilijker is om mensen te vinden voor allerlei taken in de parochies: bestuurders, koorleden, dirigenten, organisten, koster en werkgroepleden. Bovendien neemt de deelname op verschillende gebieden af (zoals bijvoorbeeld kerkgang, eerste communie, vormsel) en gaat het werven van mensen voor nieuwe activiteiten erg moeizaam.

Gezien al deze ontwikkelingen heeft de bisschop besloten tot een bestuurlijke reorganisatie. De bisschop zal toewerken naar nieuwe grote parochies, die ontstaan door samenvoeging van huidige parochies, waarbij de huidige samenwerkingsverbanden in principe het uitgangspunt zijn. Nieuwe parochies betekent: opheffen van de huidige parochies als zelfstandige rechtspersonen en het oprichten van nieuwe rechtspersonen. In hoofdstuk III wordt de nieuwe organisatiestructuur toegelicht.

In het volgende hoofdstuk komen eerst het beleid op de verschillende werkvelden en de prioriteiten aan de orde.

II. Bisdom Groningen-Leeuwarden in 2011-2020

Met nieuw elan werken aan een Kerk, die mensen op een eigentijdse wijze via de boodschap van Jezus Christus in contact brengt met God.

1. Missie

De komende tien jaar willen we met nieuw elan werken aan een Kerk, die mensen op een eigentijdse wijze via de boodschap van Jezus Christus in contact brengt met God.

Een Kerk, die middenin de wereld staat, die mensen troost, bemoedigt, steunt en uitdaagt. Een Kerk, die vol overtuiging werkt aan het doorbreken van het Rijk Gods op aarde, het Rijk van heilheid van de schepping, gerechtigheid en vrede. Een Kerk, die bestaat uit vitale geloofsgemeenschappen, waar ook jongeren zich thuisvoelen. Een Kerk met aantrekkingskracht en uitstraling. Dat is onze missie!

Op basis van de beknopte analyse in hoofdstuk I en de reacties op de Gespreksnotitie, leidt deze missie voor het bisdom Groningen-Leeuwarden voor de jaren 2011-2020 tot versterkingen op verschillende werkvelden.

Wat betreft ondersteuning op deze werkvelden kunnen de parochies een beroep doen op de dienstverleners van het bisdom.

Een Kerk, die middenin de wereld staat, die mensen troost, bemoedigt en uitdaagt.

2. Werkvelden

Liturgie

In het vieren zal de eucharistie centraal staan, omdat iedere geloofsgemeenschap opgebouwd wordt vanuit het samen vieren van de eucharistie. Gods liefde voor ons wordt bij uitstek zichtbaar in het leven, de kruisdood en de opstanding van Jezus Christus. In de eucharistie wordt Jezus Christus in woord en sacrament tegenwoordig gesteld. Op verschillende bijeenkomsten zal regelmatig stilgestaan worden bij de plaats van de eucharistie in het persoonlijk leven en het leven van de Kerk. Daarbij zullen ook de waarde en betekenis van communievieringen, woord- en gebedsvieringen aan de orde komen.

Er wordt naar gestreefd dat in elke kerk in het weekend een eucharistieviering is, geleid door de pastoor of een priester (parochievicaris). Ook emeriti en andere priesters kunnen worden gevraagd hiervoor beschikbaar te zijn. Voor een wat meer vaste ondersteuning van een pastoraal team kan de bisschop een priester benoemen tot assistent-priester. Pastoraal werkers en diakens kunnen een actieve rol spelen als medevoorganger in de viering.

Door het priestertekort is het vieren van de eucharistie lang niet altijd mogelijk. Als er in een weekend in een kerk geen eucharistie kan zijn, is het mogelijk een communieviering te houden. Deze wordt bij voorkeur geleid door een diaken of een pastoraal werker, en eventueel door een daartoe gevormde parochiaan.

Bij een huwelijk en een uitvaart wordt niet vanzelfsprekend gekozen voor een eucharistieviering of communieviering. Bij een huwelijk is een woord- en gebedsdienst meer

gepast als het bruidspaar weinig bekend is met het liturgisch leven van de Kerk en veel niet-katholieken en niet-christenen bij de huwelijksviering aanwezig zijn.

Bij een uitvaart is een woord- en gebedsdienst meer gepast als de overledene weinig bekend was met het liturgisch leven van de Kerk en veel niet-katholieken en niet-christenen bij de uitvaart aanwezig zijn.

In alle gevallen komt het bij een beslissing aan op pastorale fijngevoeligheid.

Er zal gebruik gemaakt worden van goed leesbare publicaties over verlevendiging van de liturgie, doopspiritualiteit, de betekenis en de liturgie van het vormsel, boete en verzoening. Het vaker aanbieden van gezamenlijke ziekenzalvingen zal gestimuleerd worden. Ook zal er actie ondernomen worden wat betreft het opleiden van cantores en organisten, zodat de samenzang tijdens vieringen bevorderd wordt. Tevens zal de vorming en werving van lectors, acolieten, misdienaars en kosteren gestimuleerd worden.

Kerkopbouw

Gelovige mensen zijn nooit zonder hoop. Ze weten zich blijvend op weg gezet door hun Heer, Die voor hen uitgaat. In de concrete situatie waarin zij wonen en werken, proberen zij de boodschap van heil en verlossing waar te maken. Dat wordt verwoord in het pastorale beleid.

Het pastorale beleid is het kloppend hart van de samenwerkende en de nieuwe parochies. Daarom is het belangrijk dat in de parochies een pastoraal beleidsplan wordt ontwikkeld. Het pastoraal beleid wordt inhoudelijk opgesteld door het pastoraal team, onder verantwoordelijkheid van de pastoor, en vastgesteld door het parochiebestuur, dat het pastoraat zoveel mogelijk faciliteert. Bij het proces van totstandkoming van het pastoraal beleidsplan worden ook de parochianen betrokken. Het parochiebestuur is verantwoordelijk voor de jaarlijkse begroting bij het pastoraal beleidsplan. Het pastoraal beleidsplan vormt samen met de begroting het parochiële beleidsplan.

In het beleidsplan zal duidelijk moeten worden hoe de samenwerkende en de nieuwe parochies in de komende tien jaar de breedte van hun pastorale missie waarmaken: vieren, dienen, leren, gemeenschapsofbouw en jongerenwerk. Tevens dient daarin ruimte gecreëerd te worden voor nieuwe en missionaire activiteiten. Jaarlijks zal, gekoppeld aan het beleidsplan, een pastoraal actieplan en een pastoraal verslag gemaakt worden (waaruit in het geval van samenwerkende parochies ook de vorderingen in de samenwerking blijkt).

De verschillende taken en verantwoordelijkheden binnen een team zullen in onderling overleg afzonderlijk vastgesteld worden.

Gelet op het belang van een goed pastoraal beleidsplan zal de dienstverlener kerkopbouw van het bisdom de totstandkoming daarvan ondersteunen en het eindresultaat toetsen aan dit diocesaan beleidsplan.

Altijd zullen er mensen zijn die vorm willen geven aan de Kerk van Jezus Christus. Als het niet is in grote kerken, dan misschien in kleine kring of thuis. Dus zal er altijd, in welke omstandigheden ook, nagedacht worden over kerkopbouw. Telkens anders, aangepast aan de tijd en de mogelijkheden.

De nieuwe parochie neemt hopelijk alle inzet en betrokkenheid mee van de huidige parochies, om nieuwe kracht te ontwikkelen, nieuw elan, om nieuwe wegen te zoeken naar mensen met wie we nu niet in gesprek zijn.

Het zal nog de nodige inspanning kosten om in het proces van elkaar opzoeken dat nu in de parochies plaatsvindt, vertrouwen te winnen bij elkaar en met elkaar te gaan wonen in het nieuwe huis van de nieuwe parochie. Om in alle geledingen die daar weer ontstaan die ene Geest te delen van liefde en hoop en elkaar opnieuw te begroeten als zusters en als broeders die uit de rijke traditie van onze katholieke kerk de schatten te voorschijn willen halen en ervan willen leven.

De uitdaging is om alle inzet en betrokkenheid van de huidige parochies mee te nemen naar de nieuwe parochie, om nieuwe kracht te ontwikkelen.

Besturen, locatieraden, werkgroepen, kerkgangers, en ook zij die zo nu en dan hun gezicht laten zien, zij allen maken deel uit van die nieuwe parochie. Om iedereen te betrekken en om ieders talenten zo goed mogelijk tot z'n recht te laten komen zal in de parochies het vrijwilligersbeleid vanaf 2012 duurzaam en actief gestimuleerd worden. Hiervoor zal vanuit het bisdom een apart project opgestart worden. Uitgangspunt zal zijn wat parochianen de parochie kunnen bieden, zoals bijvoorbeeld via de 'bron-methodiek' boven tafel kan komen. Er zal een 'talentbank' aangelegd worden, niet een 'vacaturebank'. Parochianen zullen worden aangesproken op hun kracht en interesse, niet op een vacature in de parochie. Deze benadering zal leiden tot nieuwe vrijwilligers, nieuwe taken en activiteiten, wat in sterke mate zal bijdragen aan de vitalisering van parochies.

In de huidige organisatiestructuur van een parochie zien we parochiebesturen (ook aangeduid als kerkbesturen), parochieraden en parochievergaderingen (zie ook het *Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie*). Ten behoeve van het vasthouden en verbeteren van de bestuurlijke kwaliteit kiest het bisdom in principe voor één orgaan per parochie: het parochiebestuur.

Het parochiebestuur bestaat minimaal uit vijf leden: de pastoor als voorzitter, een vice-voorzitter, een secretaris, een penningmeester en een algemeen lid. Het parochiebestuur bestaat maximaal uit negen leden, maar kan in de overgangsfase naar de nieuwe parochie (interim-bestuur) groter zijn. In de nieuwe organisatiestructuur is er geen plek voor parochievergaderingen en parochieraden met leden die benoemd zijn door de bisschop.

Om voor voldoende doorstroming in de parochiebesturen en PCI-besturen te zorgen en om helderheid te bieden wat betreft het begin en einde van de termijnen wordt uitgegaan van maximaal twee bestuurstermijnen van vier jaren met 1 juni als ingangsdatum en einddatum. Enerzijds is continuïteit in de besturen van belang, anderzijds is het wenselijk dat tijdig nieuwe mensen geworven worden die nieuwe ervaringen kunnen inbrengen.

In de overgangsfase naar de nieuwe parochie zal hier coulant mee omgesprongen worden. Indien er daadwerkelijk gewerkt wordt aan een fusie gericht op een datum binnen vier jaar, zullen derde bestuurstermijnen van parochiebestuurders en PCI-bestuurders in principe gehonoreerd worden door de bisschop, tot het moment dat die fusie een feit is.

Het gevolg van de voorgenomen samenvoeging van parochies is dat er één nieuwe parochie ontstaat, één nieuwe rechtspersoon.

Catechese

Catechese en geloofscommunicatie zijn van groot belang. Geloven moet niet alleen gevierd en gedaan worden, maar ook verwoord en verantwoord. Daarom willen we van onze parochies meer lerende gemeenschappen maken. Zodoende kunnen alle katholieken meer thuis raken in hun geloof en kan de sprakeloosheid van veel gelovigen doorbroken worden. Daarvoor gaan we in gesprek over zingeving, religieuze vermoedens en geloofservaringen, waarbij aangesloten wordt bij wat er leeft onder mensen.

Voor het versterken van catechese en geloofscommunicatie zal er ingezet worden op een doorlopende lijn van catechese voor kinderen, jongeren, ouders en grootouders. Kinderen en jongeren worden alleen gemotiveerd voor catechese als ze zien dat de oudere generatie daar ook mee bezig is.

Voor kinderen is het eerste communieproject Het Geheim van de Eucharistie ontwikkeld. Er wordt gewerkt aan een nieuw Vormselproject. Er komt een doorlopende catecheselijns voor kinderen en jongeren van 8-15 jaar. Ook zal er materiaal ontwikkeld worden voor kinderen van 4-8 jaar.

Er wordt ingezet op een doorlopende lijn van catechese voor kinderen, jongeren, ouders en grootouders.

Voor ouderen wordt een introductie cursus voor (nieuwe) katholieken en geïnteresseerden ontwikkeld. Daarnaast zal er jaarlijks vanuit de dienstverlening een aanbod zijn van lezingen en cursussen ten behoeve van de parochies en zal binnen de parochies de catechese-methode Geloven Nu gestimuleerd worden. Deze methode kan goed gebruikt worden voor de groep van 20-50 jarigen, maar ook voor 50-plussers. Bovendien leent zij zich goed voor een oecumenische samenwerking op plaatselijk niveau.

Er zal een boekje komen waarin gebedssuggesties en bezinnende teksten worden opgenomen om vergaderingen en andere bijeenkomsten mee te beginnen. Vormen van huisliturgie (zoals Geloven Thuis) zullen bevorderd worden. Tevens zal er aandacht zijn voor het stimuleren van kleine kerkgemeenschappen ('small christian communities'). Daarnaast zal gekeken worden naar de mogelijkheden om de samenwerking met katholieke scholen te intensiveren.

Vanuit de dienstverlening van het bisdom op gebied van catechese en onderwijs zal samengewerkt worden met de pastorale professionals, besturen en geschoolde vrijwilligers in de parochies. Tevens zal samengewerkt worden met de besturen, leerkrachten en andere betrokkenen in het katholiek onderwijs. En de Pastorale School (voor de toerusting van vrijwilligers) wordt voortgezet.

Zowel voor de parochiecatechese als voor het katholiek onderwijs zullen in samenspraak met betrokkenen afzonderlijke beleidsplannen worden ontwikkeld.

Diaconie

Aanvaarding en liefde, dat is wat medemens in nood vaak nodig hebben. Wie gelooft, herkent in lijdende mensen de blik van God. Hij kijkt je aan in de medemens en vraagt om jouw barmhartigheid. Het geloof daagt uit om die barmhartigheid in gerechtigheid handen en voeten te geven. We noemen dat dienen, of diaconie, of caritas. Aan het eind van elke viering worden christenen daartoe in de wereld gezonden. Diaconie wil veelbelovend en overtuigend zijn voor mensen in nood (1). En tegelijk is omzien naar lijdende mensen een drijfveer naar een meer overtuigende parochiegemeenschap. Daarbij spelen dienende diaconale groepen en de Parochiële Caritas Instelling (PCI) een grote rol (2).

Het bisdom wil de komende jaren graag beide bewegingen versterken: veelbelovend diaconaal zijn voor mensen in nood, en daardoor een overtuigende Kerk.

1. Veelbelovende diaconie voor mensen in nood

Erbarmen met lijdende mensen is een bron van geloof. Want in de medemens leren we

Het bisdom wil een overtuigende Kerk zijn door veelbelovend diaconaal te zijn voor mensen in nood.

God kennen, Die met mensen meelijdt. Katholieken bekommeren zich oprecht om een leefbare en goede samenleving. De katholieke sociale leer wil daarbij begeleiden. En het bisdom Groningen-Leeuwarden wil tot gelovige betrokkenheid inspireren.

Betrokkenheid met mensen in nood leeft in parochies. Het bisdom wil uitnodigen om te groeien in deze diaconale betrokkenheid en spiritualiteit. Iedere gelovige wordt aangespoord diaconaal om te zien, vanuit een persoonlijke relatie met Christus.

Diaconie, oftewel dienst aan de naaste, of caritas, wordt nog sterker als ze wordt gevierd in de liturgie en geleerd in catechese. Want diaconie is deel van heel de geloofsgemeenschap. Het bisdom wil de samenhang versterken van diaconie in de parochiegemeenschap.

Veelbelovende diaconie is laagdrempelig en heeft vertrouwen. Een levendige diaconie werkt aan bekendheid, goede contacten en publiciteit. Het vertrouwen van mensen in nood is het waard om verdiend te worden. En het is belangrijk dat parochianen zien wat er aan diaconie mogelijk is. Daarom is het belangrijk dat diaconie zoveel mogelijk een gezicht heeft in iedere parochie, en in de samenleving.

Het bisdom wil daartoe uitnodigen. Het bisdom en haar medewerkers werken samen met parochies aan de diaconale grondlijnen. Binnen parochies liggen belangrijke kansen voor pastorale beroepskrachten, diaconale groepen en voor de bestuurders van Parochiële Caritas Instellingen. Zij hebben sleutelposities voor de organisatie en inspiratie van de parochiegemeenschap. Het bisdom agendeert diaconie in bijeenkomsten van pastorale beroepskrachten en PCI-bestuurders. De dienstverlener diaconie richt zich op theologische verdieping en visieontwikkeling. In samenwerking met Maatschappelijke Activerings (MA-) instellingen krijgen diaconale groepen inspiratie en ondersteuning.

In iedere geloofsgemeenschap krijgt diaconie of caritas andere vormen. De maatschappelijke omstandigheden waar een parochie deel van uitmaakt verschillen. En ook de mogelijkheden zijn in iedere parochie anders. Parochianen leren van het onderling uitwisselen van ervaringen, van tradities uit andere christelijke kerken, en uit andere godsdiensten. Het bisdom stimuleert dat leren en samenwerken binnen een parochie en tussen parochies.

Ook is het contact in interkerkelijk verband en met maatschappelijke organisaties van belang. In diaconie hebben parochianen en burgers elkaar nodig.

Voor inspiratie en begeleiding bevelen we de parochies, pastorale beroepskrachten, besturen en parochianen enkele instanties aan waar het bisdom mee samenwerkt.

Voor praktische en methodische begeleiding bij diaconie en caritas kan een beroep worden gedaan op het katholiek maatschappelijk activeringswerk: Stichting de KiM (Noordoostpolder), Solidair Groningen-Drenthe en Solidair Friesland. Soms is voor deze begeleiding financiering door uw parochie of PCI-bestuur nodig. MA-consulenten zijn bijvoorbeeld inzetbaar bij verdieping en ontwikkeling van diaconale activiteiten, en bij langduriger processen zoals het maken van diaconale werk- en beleidsplannen.

Voor inspiratie bij vredes-, missie- en ontwikkelingszaken zijn rooms-katholieke missionaire organisaties beschikbaar: Bisschoppelijke Adventsactie, Bisschoppelijke Vastenactie, Pinksteractie in de week van de missionaris, en Missio.

Er komt één Parochiële Caritas Instelling voor iedere parochie.

2. Diaconale groepen en PCI: naar een meer overtuigende parochie

Het bisdom reorganiseert en wil zo ruimte voor nieuw elan creëren. Het katholieke geloof blijft de basis waar parochies van leven. Op veel plaatsen delen diaconale groepen hun levens- en geloofservaringen. Signalen uit de samenleving worden er gehoord en besproken. Nieuwe ideeën worden er geboren. Het bisdom wil die basis versterken. De bedoeling is dat daardoor uiteindelijk alle parochianen worden aangespoord hun diaconale betrokkenheid te delen.

In iedere parochie komt één Parochiële Caritas Instelling. Een PCI is een bestuursorgaan dat financiële middelen beheert en genereert, omwille van diaconaal parochiebeleid. PCI-besturen houden daarvoor contacten met hun parochiebestuur, pastorale beroepskrachten, diaconale groepen en maatschappelijke instellingen. PCI-en ontstaan door samenvoeging van de huidige PCI-en, of door het oprichten van een nieuwe PCI. De begroting en jaarrekening van een PCI dienen goedgekeurd te worden door de bisschop. PCI-bestuurders worden benoemd door de bisschop.

De oprichting en fusie van PCI-besturen wordt begeleid door de dienstverlener diaconie.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk zal met zorg en aandacht verder ontwikkeld worden. De diocesane dienstverlener voor jongeren is hiervoor eerstaanspreekbare en zal hierbij samenwerken met de pastorale professionals, de parochiebesturen, het jongerenplatform en vrijwilligers in de parochies. De diocesane dienstverlener is tevens voorzitter van het jongerenplatform.

Bij het jongerenwerk (tienerwerk voor 11-15 jarigen en jongerenwerk voor 16-30 jarigen) gaat het om de persoonlijke en de geloofsontwikkeling van jongeren, en actieve betrokkenheid bij de kerkgemeenschap en de maatschappij. Jongeren moeten zich thuis kunnen voelen bij jongerenactiviteiten op parochieel, regionaal en diocesaan niveau. Het spreken van hun taal is daarbij van belang. Het gaat erom dat jongeren op een eigentijdse en passende manier het katholieke geloof ontdekken en gestimuleerd worden er zelf mee aan de slag te gaan.

Er zijn relatief veel jongeren actief in het bisdom, maar de ‘vertaalslag’ naar jongerenactiviteiten op regionaal en parochieel niveau loopt nog moeizaam. Het doel is om meer jongeren te motiveren om trekker te zijn van jongerengroepen in parochies. Daarnaast zal de dienstverlener voor jongeren werken aan het scheppen van kaders, door training, multimedia en kennisinzet, waardoor er binnen de parochies meer ruimte ontstaat om werk te maken van jongerenwerk.

Er zullen meer jongerenactiviteiten georganiseerd worden op parochieel niveau.

Jongeren op een eigentijdse manier het katholieke geloof leren ontdekken en hen stimuleren er zelf mee aan de slag te gaan.

Bestaande activiteiten op diocesaan niveau zijn: openingsfeest, Martinusdag (vormelingen, tienerwerk), Kerstbijeenkomst, vastenactiviteit, Palmzondagweekend, Bonifatiusweekend en kloosterweekend. Ook wordt er deelgenomen aan landelijke en internationale activiteiten: Katholieke Jongerendag, Stille Omgang en Wereldjongerendagen. Daarnaast worden parochies ondersteund wat betreft: Diaconaction, M25, Geloven Nu, Geloven Nu voor tieners, Rock Solid en Solid Friends.

In principe worden die activiteiten voortgezet die zinvol zijn met het oog op het betrekken en activeren van zoveel mogelijk jongeren op parochieel, regionaal en diocesaan niveau.

In de komende tien jaar zal nadruk gelegd worden op het ondersteunen van pastorale professionals en parochiebestuurders bij het opzetten en begeleiden van jongerengroepen, en bij het opstarten en organiseren van jongerenactiviteiten. Voor de betrokken groepen en begeleiders zal vorming en toerusting aangeboden worden. Tevens zullen parochies hierbij gestimuleerd worden om de jongerenkoren en misdienaars- en acolietengroepen te versterken.

Verder zal er ingespeeld worden op de mogelijkheid om het functioneren in een parochie te laten gelden als maatschappelijke stage.

Ook zal er aandacht zijn voor het benutten van moderne media in relatie tot jongeren. In elk pastoraal team dient er een eerstverantwoordelijke voor jongeren te zijn.

Studenten

Er zal worden gewerkt aan het versterken en verbreden van het studentenpastoraat in ons bisdom, ondergebracht bij de H. Augustinusparochie te Groningen, met als doel een steviger katholieke presentie onder studenten en intellectuelen.

Onderzocht zal worden op welke manier en op welke gebieden samengewerkt kan worden met christelijke studenteninstellingen, zoals het Gronings Studentenpastoraat (GSP) en studentenverenigingen. Te denken valt aan samenwerking op gebied van diaconie en catechese. Tevens zal bezien worden wat de mogelijkheden zijn voor pastoraat onder studenten in steden als Leeuwarden, Assen en Emmen.

Wij hopen dat de Stichting Thomas More (voorheen Radboudstichting) opnieuw invulling kan geven aan de leerstoel te Groningen.

Priesterreligieuzen

Het project rond de priesterreligieuzen uit Colombia, dat gestart is in 2007, verloopt moeizaam. In het voorjaar van 2010 heeft het bisdombestuur besloten vooralsnog door te gaan. Vanaf september 2010 volgen twee Colombianen de priesteropleiding aan De Tiltenberg te Vogelenzang. Tussentijds zullen de studievorderingen, de vorderingen rond de Nederlandse taal en de ingroei in de Nederlandse samenleving geëvalueerd worden.

KIAD

KIAD staat voor Katholieke Instelling Arbeidsrechtelijke Dienstverlening aan parochies in het bisdom Groningen-Leeuwarden. De KIAD heeft als doel de professionalisering van het werkgeverschap in het bisdom en het verlichten van de administratieve druk bij parochies. De KIAD verleent arbeidsrechtelijke diensten ten behoeve van het functioneren van pastorale beroepskrachten: priesters, diakens en pastoraal werkers.

De KIAD gaat arbeidsovereenkomsten aan met pastoraal werkers die een zending van de bisschop hebben ontvangen voor het verrichten van pastorale arbeid in een parochie. Pastoraal werkers (werknemers) komen bij nieuwe benoemingen in dienst van de KIAD (werkgever). Bestaande arbeidsovereenkomsten worden bij een herbenoeming omgezet in arbeidsovereenkomsten met de KIAD. Wanneer de nieuwe grote parochies een feit zijn, zullen alle pastoraal werkers in het parochiepastoraat ondergebracht zijn bij de KIAD.

Gekoppeld aan de arbeidsovereenkomsten sluit de KIAD detacheringsovereenkomsten met parochies. Dit betekent dat pastoraal werkers door de KIAD worden 'uitgeleend' aan parochies tegen een maandelijks vergoeding voor het salaris en de administratieve werkzaamheden (salarisadministratie, pensioenregeling, ziekmeldingen, contact arbodienst, spaarloonregeling, e.d.); de betreffende parochies zijn aansprakelijk voor alle (loon)kosten.

Priesters en diakens kunnen vanwege hun gewijde ambt niet als werknemers in dienst komen van de KIAD. Wel kan de KIAD met ingang van het jaar 2010 zorg dragen voor de administratieve werkzaamheden met betrekking tot priesters en diakens: de werkverhouding tussen de KIAD, als 'pseudo-werkgever', en priesters en diakens, die een zending van de bisschop hebben ontvangen, als 'pseudo-werknemers'.

In algemene zin zal het bisdom richting 2020 erg terughoudend zijn wat betreft het benoemen van nieuwe beroepskrachten. Gezien de financiële ontwikkelingen bij parochies, de afname van het aantal parochianen en de verminderende participatie wordt over het hele bisdom bezien uitgegaan van een vermindering van de personeelslasten met 20%. Dit betekent dat de totale formatie-omvang van pastorale beroepskrachten zal afnemen. In de eerstkomende jaren worden geen gedwongen ontslagen verwacht. Getracht zal worden om de inkrimping via natuurlijk verloop te laten plaatsvinden.

Welzijn pastorale beroepskrachten

Met het oog op het welzijn en het optimaal functioneren van de professionals met een benoeming in het parochiepastoraat en zending door de bisschop worden er gesprekken gevoerd. Die gesprekken zullen met de pastorale professionals afzonderlijk zijn. Het gaat om gesprekken met de bisschop, welzijns gesprekken en loopbaangesprekken. De gesprekken zijn vertrouwelijk.

Iedereen met een zending van de bisschop kan een gesprek aanvragen met de bisschop. Omgekeerd zal de bisschop adhoc pastorale beroepskrachten uitnodigen. De bisschop zal dan – als ‘pastor pastorum’ – met de priester, de diaken of de pastoraal werker praten over zijn algemene welbevinden in het pastoraat en over ontwikkelingen in het bisdom en de rooms-katholieke kerk.

De regiovicaris heeft zorg voor het welzijn van de priesters, de diakens en de pastoraal werkers in zijn vicariaat. Indien nodig heeft hij een individueel welzijns gesprek met een priester, diaken of pastoraal werker, met name over het welzijn in het algemeen, de persoonlijke spiritualiteit en motivatie.

In een loopbaangesprek, dat voor pastoraal werkers in dienst van de KIAD tevens geldt als functioneringsgesprek, zal de personeelsfunctionaris met de priester, de diaken of de pastoraal werker aan de hand van een globale agenda praten over diens loopbaan als pastorale professional. Tijdens zo'n gesprek wordt gekeken naar kansen en mogelijkheden en naar eventuele knelpunten die een optimaal functioneren verhinderen. Van dit gesprek wordt een kort verslag gemaakt, dat alleen beschikbaar is voor de betreffende pastorale professional, de bisschop en de personeelsfunctionaris. Dit gesprek zal in principe eens in de één à twee jaar plaatsvinden.

Daarnaast biedt het bisdom mogelijkheden voor de permanente vorming van het pastoraal personeel, zoals retraites, studiedagen, vormingsactiviteiten onder leiding van dienstverleners en/of vicarissen.

Tevens biedt het bisdom door de inzet van dienstverleners en professionals in het basispastoraat verschillende mogelijkheden voor de vorming van vrijwilligers. Bovendien zal voor parochiebestuurders en PCI-bestuurders met enige regelmaat een kadercursus op het gebied van besturen aangeboden worden.

Financiën

Het bisdom Groningen-Leeuwarden kent financiële problemen. Door de economische crisis zijn de inkomsten uit het vermogen (dat voor een groot deel belegd is) fors teruggelopen.

Bovendien zijn de inkomsten door fondsenwerving tegengevallen.

De versterkingen op de verschillende werkvelden vragen om extra financiële middelen.

Deels is daarvoor ruimte in de exploitatie, deels moeten daarvoor nieuwe bronnen aangeboord worden: fondsen en projectfinanciering. Hier ligt een belangrijke taak voor de econoom van het bisdom.

Het bisdom hecht grote waarde aan financieel gezonde parochies, aangezien dit een basisvoorwaarde is voor een goed lopende parochiële organisatie ten dienste van het pastoraat en het geloofsleven. Het bisdom zal in de komende jaren – mede gezien de financiële crisis en de prognoses van Kaski ten aanzien van de parochies – extra aandacht schenken aan de begrotingen en jaarrekeningen van parochies. In verband met het samenvoegen van parochies zal in het bijzonder stil gestaan worden bij het harmoniseren van de financiële systematiek (zie ook hoofdstuk III). Het bisdom beraadt zich nog op het invoeren van normatief begroten, waarbij bepaalde normpercentages worden aangegeven voor de belangrijkste kostenfactoren: pastorale beroepskrachten, overige persoonskosten, gebouwen en pastorale activiteiten.

Jaarlijks wordt bekeken hoe specifieke groepen, zoals jongeren en randkerkelijken, beter bereikt kunnen worden met de Actie Kerkbalans. Er zal ingezet worden op ‘verbreding’ en ‘verdieping’ van de Actie Kerkbalans: nieuwe mensen die geld gaan geven, en mensen die reeds geven worden gevraagd iets meer te geven.

Ieder jaar dragen de parochies een bedrag af aan het bisdom: de bijdrage voor het Diocesaan Solidariteits Fonds, kortweg de DSF-bijdrage. Uitgangspunt bij de DSF-berekening is het verdelen van de lasten naar draagkracht. Het bisdom denkt na over de wijze van berekening van de DSF-bijdrage.

Met het oog op de samenvoeging van parochies zal de bisschop de komende tijd erg terughoudend zijn met het verstrekken van machtigingen voor grotere uitgaven.

Het is onvermijdelijk dat kerksluitingen en het afstoten van kerkgebouwen in de toekomst aan de orde komen. Het behoort tot de verantwoordelijkheden van het bestuur van de nieuwe gefuseerde parochie om gebouwenbeleid op te stellen en uit te voeren. Het bisdom zal daarbij ondersteuning verlenen.

Voor kerksluitingen bestaat een procedure, voor het afstoten van kerkgebouwen zal de bisschop beleid uitvaardigen. Het bisdom zal ervoor zorgen dat de parochies bij het proces van het afstoten van gebouwen intensief begeleid worden op basis van dat bisschoppelijk beleid, waarbij mogelijk een externe organisatie ingeschakeld wordt. Dat beleid zal onder meer gaan over de procedure, de voorwaarden voor verkoop of verhuur, en het omgaan met de gegenereerde middelen, waarbij ook een afdracht aan het bisdom aan de orde zal komen. Deze middelen zullen dan niet gebruikt worden ten behoeve van de exploitatie van het bisdom, maar zullen gebruikt worden voor kerkopbouw.

Communicatie

De bisdomcommunicatie volgt het bisdombeleid. In die zin is de communicatie van het bisdom gericht op een hernieuwde kennismaking met Jezus Christus. Vanuit zijn missie zet het bisdom in op communicatie met álle katholieken, dus zowel met de beperkte kring betrokken katholieken als met de ruime kring die enige afstand heeft van het kerkelijk leven. Het bisdom streeft ernaar op een aanstekelijke, professionele, open en eerlijke manier via korte lijnen te communiceren met alle katholieke gelovigen en mogelijke belangstellenden in ons bisdom.

Het bisdom zet in op communicatie met álle katholieken.

Dit wordt gerealiseerd door:

- parochies te ondersteunen bij de ontwikkeling van parochiecommunicatie die gericht is op alle parochianen; dit zal gebeuren door het aanbieden van onder andere trainingen en themadagen voor vrijwilligers op dit terrein.
- het aanbod van bisdominformatie via verschillende media: de bisdomsite, de website www.overHoop.net (met betrekking tot de reorganisatie), de digitale nieuwsbrief overHoop, het bisdomkatern in de parochiebladen van parochiemagaZIN en een nieuwe opzet van het bisdomblad (zie onder). Met behulp van een variatie aan middelen wordt een zo breed mogelijk publiek bereikt.
- de inzet van parochiemagaZIN. Dit is een parochiebladformule waarin ook bisdomnieuws en inhoudelijke verdieping een vaste plek hebben. Het bisdom stimuleert de parochies om mee te doen met deze vernieuwende formule omdat hiermee een krachtige impuls wordt gegeven aan de gemeenschapsopbouw, de samenwerking en samenvoeging van parochies en aan een missionaire Kerk. Tevens verkort deze formule de communicatielijnen tussen bisdom en parochies.
- een nieuwe formule voor het huidige bisdomblad te ontwikkelen. Het bisdomkatern in de parochiebladen van parochiemagaZIN neemt immers in toenemende mate voor een belangrijk deel de informatiefunctie van het huidige bisdomblad over.
- actuele thema's die spelen op het snijvlak van kerk en samenleving op een aansprekende en adequate wijze in de publiciteit te brengen.

3. Prioriteiten

De hierboven benoemde beleidskeuzen leiden tot de volgende inhoudelijke prioriteiten voor ons bisdom:

- Liturgie: streven naar het houden van een eucharistieviering in elke kerk in elk weekend.
- Kerkopbouw: het samenvoegen van de huidige parochies, waarbij de bestaande samenwerkingsverbanden in principe het uitgangspunt zijn, tot nieuwe vitale parochies, waarin pastoraal beleid wordt ontwikkeld, vastgelegd in een pastoraal beleidsplan, waarin ook aandacht is voor nieuwe en missionaire activiteiten; het versterken van het functioneren van pastorale teams (heldere taakverdeling); het tot stand komen van nieuwe parochiebesturen.
- Catechese: het realiseren van een doorlopende lijn (van jong tot oud) in de parochiecatechese, plus het bevorderen van geloofscommunicatie (van jong tot oud), waarbij aangesloten wordt op de geloofservaringen van mensen.
- Diaconie: theologische verdieping, centraal stellen van de katholieke sociale leer, omzien naar mensen in nood; samenwerking met MA-instellingen; het tot stand komen van nieuwe PCI-besturen.
- Jongerenwerk: het organiseren van activiteiten die zinvol zijn met het oog op het betrekken en activeren van zoveel mogelijk jongeren op parochieel, regionaal en diocesaan niveau; het opstarten en begeleiden van jongerengroepen.
- Communicatie: invoeren van ParochiemagaZIN, een parochiebladformule, waarin ook bisdomnieuws en inhoudelijke verdieping een vaste plek hebben; de digitale nieuwsbrief; eigentijdse en interactieve bisdomsite; actuele reorganisatie-site www.overHoop.net.

III. Nieuwe organisatiestructuur

1. Samenvoegen van parochies

Zoals in de inleiding al werd aangegeven, is de beleidsvisie in dit beleidsplan gekoppeld aan de financiële gegevens en de gegevens die voortkomen uit het Kaski-onderzoek naar de vitaliteit van de parochies in ons bisdom. Het Kaski-rapport is per parochie beschikbaar gesteld. De koppeling van beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en cijfers heeft geresulteerd in de opzet van een nieuwe organisatiestructuur. Die betreft vooral de nieuwe grote parochies. De consultatieronde langs alle samenwerkingsverbanden in de eerste helft van 2011 heeft geleid tot aanpassingen van het beleidsplan van november 2010.

Binnen de nieuwe organisatiestructuur is er sprake van steeds nauwere samenwerking en uiteindelijk fusie van parochies tot nieuwe grote parochies. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij ontwikkelingen die al in parochies en regio's gaande zijn. In grote lijnen is het zo, dat de huidige samenwerkingsverbanden het uitgangspunt zijn bij de vorming van de nieuwe parochies. In die nieuwe parochies kunnen de lokale geloofsgemeenschappen de krimp te lijf, wat de stress zal verminderen en wat bevrijdend zal werken.

Nieuwe grote parochies: door krachtenbundeling vitaal kerk-zijn mogelijk maken in alle lokale geloofsgemeenschappen.

De vorming van de nieuwe grote parochies is uiteindelijk bedoeld om door krachten te bundelen vitaal kerk-zijn op alle pastorale werkvelden mogelijk te maken in alle lokale geloofsgemeenschappen. De bestuurlijke schaalvergroting en financiële solidariteit staan ten dienste van de pastorale schaalverfijning in de lokale geloofsgemeenschappen, waardoor er ook meer ruimte zal ontstaan voor nieuwe initiatieven en voor het bereiken van de circa 85% katholieken die weinig in beeld zijn. Een doelmatig opererend bestuur zal ondersteund worden door een parochiesecretariaat dat centraal opereert en zal gebruik maken van krachtige communicatiemiddelen. Dit vraagt van alle betrokkenen in de nieuwe parochie openheid naar nieuwkomers, jongeren, andere geloofsgemeenschappen en de samenleving als geheel.

Eén bestuursmodel

De bisschop heeft gekozen voor één bestuursmodel – namelijk de (gefuseerde) parochie – en heeft besloten om voor de samenvoeging verschillende 'startmomenten' toe te staan, vanaf heden tot uiterlijk eind 2015, waarbij per samenwerkingsverband maximaal twee jaar intensieve begeleiding vanuit het bisdom beschikbaar is. De bisdommelijke begeleiding van het fusieproces zal dus per samenwerkingsverband niet uitgesmeerd worden over meer dan twee jaar.

Samenwerkingsverbanden die direct starten met de daadwerkelijke samenvoeging kunnen al op 1 januari 2013 een gefuseerde parochie vormen. Samenwerkingsverbanden die pas eind 2015 met het fusieproces starten, dienen uiterlijk op 31 december 2017 één parochie gevormd te hebben. Het bisdom hoopt dat zoveel mogelijk parochies direct beginnen met het fusieproces, want dat komt de eenheid in het bisdom ten goede en maakt efficiënter werken mogelijk.

Dit samenvoegen van parochies leidt uiterlijk in 2017 tot 19 nieuwe parochies in ons bisdom, 10 in het vicariaat Groningen-Drenthe en 9 in het vicariaat Friesland-Noordoostpolder. Zie bijlage. Overigens levert deze opschaling van parochies ook efficiency- en financiële voordelen op voor de bisdomorganisatie.

Voorwaarden samenwerking vóórafgaand aan samenvoeging

In de periode 2012-2015 dient, zolang de fusie nog niet in gang gezet is, de samenwerking tussen de parochies in een samenwerkingsverband aan de volgende **voorwaarden** te voldoen:

1. er is een door de bisschop goedgekeurde samenwerkingsovereenkomst tussen de betrokken parochies die een nieuwe parochie gaan vormen;
2. er is een stuurgroep met de pastoor/priester en één of twee bestuursleden van elke parochie in het samenwerkingsverband;
3. de samenwerking wordt, op basis van de samenwerkingsovereenkomst, verder ontwikkeld en geïntensiveerd 'van onderop';
4. er is een gezamenlijk pastoraal beleidsplan voor de samenwerkende parochies (dat in overleg met de dienstverlener kerkopbouw opgesteld wordt), met een jaarlijks pastoraal actieplan en een jaarlijks verslag, waaruit tevens blijkt welke vorderingen er zijn gemaakt in de samenwerking;
5. er is een sluitende meerjarenbegroting en een financieel jaarverslag van elke parochie in het samenwerkingsverband, waaruit tevens blijkt welke vorderingen er zijn gemaakt in de samenwerking;
6. de financiële systematiek van de parochies in het samenwerkingsverband wordt geharmoniseerd (begrotingen, vermogens/voorzieningen, jaarrekeningen).

Bovengenoemde (tijdelijke) samenwerking tussen parochies mag in de samenwerkingsovereenkomst ook aangeduid worden als een federatie met een federatiebestuur. Alle samenwerkingsovereenkomsten behoeven de instemming van de bisschop.

Op het moment dat de parochies in een samenwerkingsverband het samenvoegingsproces daadwerkelijk starten, dus overgaan van de fase van steeds nauwere samenwerking naar de fase van samenvoeging, wordt er een projectgroep in dat samenwerkingsverband opgericht, die met ondersteuning vanuit het bisdom de samenvoeging binnen maximaal twee jaar gestalte gaat geven. Die projectgroep is de opvolger van de stuurgroep die de nauwere samenwerking tussen de parochies heeft begeleid. In de projectgroep kunnen deels dezelfde mensen zitten als in de stuurgroep.

Voor het proces van samenvoeging heeft het bisdom een speciale handleiding OverHoop ontwikkeld.

Kerkgebouwen

Binnen die nieuwe parochies zijn er per 1 januari 2012 85 kerkgebouwen². De parochie van Veenhuizen, die niet in een samenwerkingsverband was opgenomen gezien de uitzonderingssituatie door de koppeling aan justitie, wordt op 1 januari 2012 opgeheven.

---

² Het huidige aantal parochies bedraagt 81. Dit verschil komt doordat sommige parochies meer dan 1 kerk hebben: de Martinus-parochie in Groningen, de Titus Brandsma-parochie in Leeuwarden en de H. Ireneüs-parochie in de Noordoostpolder. Als gevolg van het opheffen van de parochie van Veenhuizen en het onttrekken van de kerk aan de eredienst blijven er 85 kerkgebouwen over.

Het gebied van de huidige parochie is toebedeeld aan de huidige parochies van Oosterwolde en Roden. De kerk is reeds aan de eredienst onttrokken en blijft eigendom van het rijk.

Het sluiten en afstoten van kerkgebouwen zal in de toekomst ongetwijfeld weer aan de orde komen. Het behoort tot de verantwoordelijkheden van het bestuur van de nieuwe gefuseerde parochie om gebouwenbeleid op te stellen en uit te voeren. Het bisdom zal daarbij ondersteuning verlenen. Zie ook: paragraaf over financiën, p. 19.

Eén nieuwe rechtspersoon

Het gevolg van de samenvoeging van parochies is dat er steeds één nieuwe parochie ontstaat, één rechtspersoon, en dat de huidige parochies als zelfstandige rechtspersonen worden opgeheven. Dit betekent ook dat de vermogens van de parochies, die samengaan in die nieuwe parochie, samengevoegd worden. Dit is een proces dat zorgvuldig doorlopen moet worden. Het begint met het open leggen van de boeken en het inventariseren van alle vermogensbestanddelen van elke parochie.

Overigens vloeien niet alle vermogensbestanddelen in het algemene vermogen van de nieuwe parochie. Voorzieningen die door derden zijn gecreëerd blijven in principe bestemd overeenkomstig hun oorspronkelijk doel. Dit betreft vooral erfstellingen en schenkingen of subsidies.

Administratieve organisatie

Tevens dient de administratieve organisatie aangepast te worden, inclusief de automatisering en archivering. Het is van belang dat de administratieve organisatie zo ingericht wordt dat de penningmeester een goed financieel overzicht heeft van de parochie als geheel, maar ook van de opbrengsten én lasten van de verschillende locaties. De secretaris is verantwoordelijk voor het centrale archief van de nieuwe parochie. In elke parochie dient op het parochiesecretariaat een exemplaar van het inventarisverslag van kunstvoorwerpen, zoals opgesteld door de SKKN, aanwezig te zijn.

PCI

In veel parochies is een caritasinstelling, een PCI, dat wil zeggen een aparte rechtspersoon voor het beheer van caritasgelden, of een werkgroep binnen de parochie die daartoe ingericht is, of een IPCI. Voor de caritasinstellingen geldt dat ze ook samengevoegd worden binnen de nieuwe parochie, zodat de nieuwe parochie één caritasinstelling heeft. Het samenvoegen van caritas-instellingen en -gelden vergt een apart traject, dat begeleid wordt door de dienstverlener diaconie. Waar in geen van de bestaande parochies een PCI is, zal een nieuwe PCI opgericht worden voor de nieuwe gefuseerde parochie, wat ook door de dienstverlener diaconie begeleid zal worden.

Begraafplaatsen

Verder is het zo, dat de meeste huidige parochies een begraafplaats beheren. Door de samenvoeging van parochies gaan de begraafplaatsen over naar de nieuwe parochie. Dit betekent dat de nieuwe parochie diverse begraafplaatsen zal gaan beheren.

2. Organisatiestructuur bisdom

Bisdom

Bisschop
Bisdombestuur
Bisdombureau
Kathedraal Kapittel
Priesterraad
DPR
REA

Groot Overleg en Dienstverlenersoverleg
Commissies en werkgroepen

Twee vicariaten: Groningen-Drenthe en Friesland-NOP

Vicaris: één per vicariaat.

Overleg Pastorale Beroepskrachten (OPB): één per vicariaat;
– *in plaats van*: huidige twee Pastoresconferenties per vicariaat;
– vergaderfrequentie: minimaal drie keer per jaar.

Regioraad: twee per vicariaat blijven in de komende tijd bestaan:
– samenstelling: één vertegenwoordiger van elk huidig parochiebestuur of van elke locatieraad (in de nieuwe parochie);
– vergaderfrequentie: minimaal drie keer per jaar; agenda: pastorale en/of bestuurlijke zaken.

Vicariatsraad: in een later stadium wordt bezien of er één Vicariatsraad kan komen (i.p.v. twee Regioraden), met dan bijvoorbeeld twee vertegenwoordigers uit elke nieuwe parochie.

Diocesane Pastorale Raad (DPR):
– samenstelling: bisdombestuur en twee vertegenwoordigers per Regioraad;
– één keer per jaar vergaderen; agenda: algemene pastorale zaken.

Parochies (in principe gebaseerd op de huidige samenwerkingsverbanden)

Pastoor
Pastoraal team: pastoor + pastoraal werker(s) + evt. parochievicaris (priester) + evt. diaken
Parochiebestuur
Locatieraden (en pastoraatsgroepen)
Commissies en werkgroepen

PCI-en (aansluitend bij nieuwe parochies)

PCI-bestuur
Commissies en werkgroepen

Nu volgt een korte toelichting op bovenstaande nieuwe structuur wat betreft het bisdom en de vicariaten. In de volgende paragraaf komt de nieuwe organisatiestructuur van een parochie separaat aan bod.

Bisdom

De bisschop is de hoogste gezagdrager in het bisdom. Hij is de voorzitter van de wekelijkse vergaderingen van het bisdombestuur. De overige leden van het bestuur zijn: de vicarissen-generaal, die tevens regiovicaris zijn voor Groningen-Drenthe en voor Friesland-Noordoostpolder, de econoom en de secretaris-kanselier.

Het Groot Overleg is het overleg van de bisdombestuurders en de diocesane dienstverleners, dat zo'n vier keer per jaar plaatsvindt.

Het Dienstverlenersoverleg is het tweemaandelijks overleg van de dienstverleners onder voorzitterschap van de secretaris-kanselier. De secretaris-kanselier is de schakel tussen de dienstverleners en de leden van het bisdombestuur.

Vicariaten

Op het niveau van de vicariaten worden enkele wijzigingen in de organisatie doorgevoerd, die nauw samenhangen met de voorgenomen samenvoegingen van parochies en de gewijzigde omstandigheden in kerk en samenleving. Ook het verminderen van de vergaderdruk speelt hierbij een rol.

Met ingang van 1 januari 2012 zal er sprake zijn van één overleg van pastorale beroepskrachten per vicariaat, het Overleg Pastorale Beroepskrachten (OPB), in plaats van de huidige twee Pastoresconferenties. Het OPB zal minimaal drie keer per jaar gehouden worden.

De twee Regioraden per vicariaat zullen de komende tijd als volgt samengesteld zijn: één vertegenwoordiger van elk huidig parochiebestuur of van elke locatieraad (in de nieuwe parochie). In een later stadium wordt bezien of er één Vicariaatsraad kan komen (i.p.v. twee Regioraden), met dan bijvoorbeeld twee vertegenwoordigers uit elke nieuwe parochie.

DPR

Met de Diocesane Pastorale Raad (DPR), die adviseert over algemene pastorale zaken aangaande het bisdom, wordt een nieuwe start gemaakt. Deze Raad zal één keer per jaar bij elkaar komen en bestaat uit de leden van het bisdombestuur en een vertegenwoordiging uit de vier Regioraden, per Regioraad twee mensen. In een later stadium wordt de vertegenwoordiging uit de vier Regioraden mogelijk vervangen door een vertegenwoordiging uit de twee Vicariaatsraden.

VPW

Daarnaast is er een jaarlijks informeel overleg tussen het bisdombestuur en de Vereniging van Pastoraal Werkenden (VPW) in ons bisdom.

3. Organisatiestructuur per nieuwe parochie

Per nieuwe parochie geldt de volgende structuur, op z'n vroegst op 1 januari 2013 en uiterlijk op 31 december 2017:

- 1 Pastoraal team voor de nieuwe parochie: pastoor, pastoraal werker(s), en mogelijk: diaken en/of andere priester (parochievicaris); ondersteuning van het team is mogelijk door een emeritus of reguliere priester (die niet in het team zitten); de pastoor is eindverantwoordelijk en is de leider van het pastoraal team.
- 1 Parochiebestuur voor de nieuwe parochie; opheffen parochievergaderingen / parochieraden.
- 1 Parochiesecretariaat (voor de nieuwe parochie): administratief centrum met een centraal archief.
- Per locatie: een locatieraad, en mogelijk een separate pastoraatsgroep.
- Per locatie (= kerklocatie): teamleden komen in goed overleg tot een verdeling van taken en verantwoordelijkheden.

Locatieraad

Binnen een nieuwe parochie blijven de huidige parochies als geloofsgemeenschappen bestaan. In de huidige parochies (toekomstige locaties) komen locatieraden, die zich richten op het dagelijks zakelijk beheer en op ondersteunende pastorale activiteiten.

De locatieraad heeft geen bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

De locatieraad kan in overleg met het pastoraal team een separate pastoraatsgroep instellen, die zich specifiek richt op ondersteunende pastorale activiteiten en functioneert als de lokale 'ogen en oren' van het pastoraal team.

Parochiebestuur

Er komen bestuurders voor grotere parochies, die professioneel en efficiënt werken.

Deze nieuwe parochies zullen toewerken naar een sluitende/positieve exploitatie en een positieve ontwikkeling van het vermogen. Door het creëren van één parochiesecretariaat zal de secretariële ondersteuning versterkt worden. De administratieve organisatie en financiële administratie dienen aangepast te worden aan de nieuwe situatie, waarbij gebruik gemaakt wordt van het automatiseringspakket Navision.

Pastoraal team

Omdat het pastoraal team (bestaande uit een pastoor en pastoraal werker(s), eventueel aangevuld met een priester en/of een diaken) te maken krijgt met één parochiebestuur worden de bestuurlijke en organisatorische lijnen aanzienlijk verkort en wordt het aantal vergaderingen beperkt. Zodoende ontstaat bij de beroepskrachten meer ruimte voor hun eigenlijke werk: het pastoraat in al zijn facetten. De vorming van de nieuwe, grote parochies brengt ook met zich mee dat van de teamleden wordt verwacht dat ze nauw samenwerken in het teamverband. Door bundeling van pastorale inzet ontstaan er sterke pastorale teams.

Centraal - decentraal

Er wordt in de nieuwe parochies een aantal zaken in ieder geval centraal geregeld, c.q. aangestuurd: het bestuur in het algemeen, het vaststellen van een pastoraal beleidsplan met bijbehorende begroting, het vaststellen van de jaarrekening, het aanvragen van machtigingen, het gebouwenbeleid, het parochiesecretariaat (met de centrale ledenadministratie) en het algemene archief.

Overige zaken kunnen in goed overleg met het parochiebestuur in principe decentraal geregeld, c.q. uitgevoerd worden, zoals: gastvrijheid bieden, vieren, het dagelijks beheer per kerklocatie en per begraafplaats, de ledenadministratie op locatie (gekoppeld aan de centrale ledenadministratie), het archief dat relevant is voor de locatie.

Naar het pastoraat bezien ontstaat er een groot gebied waarop allerlei activiteiten aangaande kerkopbouw, catechese, diaconie, communicatie en jongeren, in meer of mindere mate centraal of decentraal georganiseerd kunnen worden.

Per nieuwe parochie kan bepaald worden, afgezien van de bovengenoemde verplichte centrale zaken, wat centraal (voor de gehele parochie) of decentraal (op de locatie) geregeld wordt. Dat vraagt om goede afstemming. Hierbij is het van belang om zich steeds te realiseren dat de bestuurlijke organisatie van een parochie ten dienste staat van het pastoraat.

Waddeneilanden

In dit verband nemen de Waddeneilanden van ons bisdom – Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog – een bijzondere positie in. De Waddeneilanden gaan ook deel uitmaken van grotere parochies met één bestuur en één pastoraal team. Vlieland en Terschelling gaan samen met Harlingen, Franeker, Dronrijp en Sint-Annaparochie één nieuwe parochie vormen. Ameland en Schiermonnikoog gaan samen met Dokkum en Bergum één nieuwe parochie vormen.

De eilanden krijgen de ruimte om zoveel mogelijk op locatie te regelen en te organiseren. Aan de ene kant zal het grotere verband van de parochie de eiland-locaties inspireren en voeden. Aan de andere kant zullen activiteiten op gebied van liturgie, kerkopbouw, catechese, diaconie en jongeren, veelal gericht zijn op de eigen eiland-locatie.

De priester van een eiland-locatie zal minimaal zes keer per jaar vergaderen met het pastoraal team van de parochie waar het eiland deel van uitmaakt. De locatieraad van een eiland-locatie zal minimaal twee keer per jaar vergaderen met het bestuur van de betreffende parochie.

Leeuwarden en Om de Zuid

Tijdens het proces van samenvoeging wordt zoveel mogelijk aangesloten bij ontwikkelingen die al in parochies en regio's gaande zijn. Het bisdom zal het sluiten van kerken en het afstoten van kerkgebouwen niet koppelen aan de samenvoeging van parochies, afgezien van de fusie van de parochies van Om de Zuid met de parochie van Leeuwarden. Voordat het fusieproces aldaar in gang gezet wordt, wordt er een besluit genomen over de sluiting van twee kerkgebouwen in Om de Zuid.

Naamgeving, archieven, kunstvoorwerpen

Nieuwe parochies betekent ook nieuwe namen voor de parochies. Hiervoor zal een Adviescommissie in het leven geroepen worden: *Adviescommissie Namen Nieuwe Parochies*. Het (interim-)parochiebestuur kan op basis van een aantal criteria drie verschillende namen voordragen in een voorkeursvolgorde, de Adviescommissie adviseert het bisdombestuur, en daarna kent de bisschop de nieuwe naam toe. Het doel is om zodoende te komen tot verschillende namen.

De Commissie voor archieven van kerkelijke organen en instellingen (kortweg: de Archiefcommissie) zal ondersteuning bieden wat betreft het proces dat gericht is op de totstandkoming van één archief per nieuwe grote parochie.

De Commissie voor het kerkelijk bezit aan oudheden en kunstvoorwerpen (kortweg: de Kunstcommissie) adviseert over kerkelijk religieus erfgoed. Dat betreft het bewaren en instandhouden van geïnventariseerde kunstvoorwerpen, restauratie van kunstvoorwerpen en interieur, cultuur-historische aspecten aangaande inrichting en interieur van kerken (inclusief gevolgen voor de liturgie, bijvoorbeeld betreffende orgels en altaren), bruikleengeving, schenking en eventuele verkoop.

Het is lopend beleid dat wanneer voorgenomen wijzigingen of ontwikkelingen op deze gebieden aan de orde zijn, het parochiebestuur eerst de diocesane Kunstcommissie om advies vraagt.

4. Communicatie en begeleiding per nieuwe parochie

Het bisdom realiseert zich dat er sprake is van een ingrijpende reorganisatie en zal die centraal vanuit het bisdom begeleiden en ondersteunen door de inzet van mensen, middelen en materiaal.

In de periode van 1 januari tot 1 juli 2011 zijn er per samenwerkingsverband bijeenkomsten belegd en presentaties verzorgd, waarbij o.a. de Kaski-cijfers aan de orde kwamen met betrekking tot het draagvlak (parochianen en participatie) en de financiële draagkracht per huidige parochie. De stappen op weg naar een nieuwe grote parochie zijn toen globaal aan de orde gekomen.

In de zomermaanden van 2011 zijn deze bijeenkomsten geëvalueerd en medio september 2011 heeft de bisschop een definitief besluit genomen over de concrete invulling van de nieuwe organisatiestructuur en de fasering van de invoering.

De samenvoeging van parochies zal, gedurende maximaal twee jaar per samenwerkingsverband, begeleid en gecoördineerd worden door een projectteam, bestaande uit bisdom-medewerkers en externe deskundigen. Waar nodig en mogelijk zal het projectteam de parochies ondersteunen bij de uitvoering van hun taken. Waar nodig zal het projectteam knelpunten signaleren en mee oplossen.

In alle samenwerkingsverbanden, die een nieuwe parochie gaan vormen, zal een projectgroep opgericht worden, die de samenvoeging aanstuurt en coördineert, en die als aanspreekpunt functioneert voor het projectteam van het bisdom.

5. Fasering

De fasering ziet er op korte termijn als volgt uit:

- *De bisschop presenteert het diocesaan beleidsplan op 26 november 2011 in Drachten.*
De bisschop grijpt hierbij terug op hetgeen tijdens de consultatieronde naar voren is gebracht en laat de verschillende afwegingen de revue passeren. Tevens geeft hij voorbeelden van nieuwe kansen en missionaire activiteiten.
Bij deze presentatie wordt ook de handleiding OverHoop over samenvoeging van parochies uitgereikt aan bestuurders van de huidige parochies.
- *De bisschop, de bisdombestuurders en de dienstverleners ontmoeten de pastorale beroepskrachten op 1 december 2011 in het parochiecentrum te Assen.*
Op deze bijeenkomst wordt speciaal ingegaan op de rol van de beroepskrachten in het fusieproces en vertellen enkele beroepskrachten over hun ervaringen met het organiseren van nauwere samenwerking.
- *Impulsdag voor de projectgroepen in de samenwerkingsverbanden op 21 april 2012 in Assen.*
Op deze impulsdag helpt het bisdombestuur en het projectteam van het bisdom de projectgroepen, die in de eerste maanden van 2012 gevormd zijn in de samenwerkingsverbanden, aan de hand van de op 26 november 2011 uitgereikte handleiding verder op weg bij de werkzaamheden die leiden tot de oprichting van één nieuwe parochie.

Bijlage: Nieuwe parochies (totaal 19)

Friesland en NOP (9 parochies)

Harlingen – Franeker – Dronrijp - St.Annaparochie (Eén in Vieren) –
Vlieland en Terschelling

Leeuwarden - Warga-Irnsum-Wytgaard-Oosterwierum

Dokkum - Bergum – Ameland – Schiermonnikoog

Sneek – Roodhuis – Blauwhuis - Heeg (Vierpas)

Bolsward – Witmarsum – Makkum - Workum (Viersprong)

Joure - St.Nicolaasga - Lemmer –
Bakhuizen – Balk – Woudsend - Sloten

Drachten – Gorredijk – Oosterwolde - Zorgvlied (GODZ)

Heerenveen – Wolvega – Steggerda - Frederiksoord

Emmeloord – Tollebeek – Rutten - Marknesse/Ens/Kraggenburg/Luttelgeest (NOP)

Groningen en Drenthe (10 parochies)

Groningen-Martinus

Groningen-Salvator/Maria - Groningen-Walfried - Haren – Zuidhorn

Bedum - Wehe den Hoorn – Kloosterburen – Uithuizen - Delfzijl (SPNG)

Hoogezand/Sappemeer – Winschoten – Veendam - Oude Pekela - Nieuwe Pekela (SPOG)

Assen – Roden - Zuidlaren

Stadskanaal - Musselkanaal – Mussel/Kopstukken – Zandberg - Ter Apel (ISK)

Meppel – Hoogeveen - Beilen

Coevorden - Steenwijkstraat – Schoonebeek - Nieuw Schoonebeek - Weiteveen

Emmen - Barger Oosterveld - Erica

Emmercompasuum – Bargercompasuum – Klazienaveen - Zwartemeer